

ΟΙ ΛΑΡΙΣΑΙΟΙ «ΔΑΣΚΑΛΟΙ»

Από τήν καθιέρωσή τους τό 1926 ἕως καί τό τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ 1970 οἱ εἰσαγωγικές ἐξετάσεις γιά τά πανεπιστήμια ἦταν «πραγματικές» ἐξετάσεις, δηλαδή τά θέματα απαιτοῦσαν πραγματική γνώση καί ὄχι μνήμη. Γιά νά λύσεις μιὰ ἀσκηση στή Γεωμετρία, στήν Ἀλγεβρα, στή Φυσική ἢ στή Χημεία, ἔπρεπε νά κατανοήσεις τό πρόβλημα βαθιά καί νά ἀνακαλύψεις μεθοδικά τή λύση. Δέν ὑπῆρχαν θέματα ἴδια ἢ ἀσκήσεις παρόμοιες στά σχολικά βιβλία, ἀλλά οὔτε καί στά φροντιστηριακά βιβλία, πού ἐκείνη τήν ἐποχή ὑπῆρχαν πολλά.

Τό ἴδιο συνέβαινε καί μέ τά θέματα τῶν ἐξετάσεων στίς θεωρητικές σχολές. Τά θέματα στά Ἀρχαία Ἑλληνικά, στά Λατινικά, στήν Ἱστορία καί ὄλα τά ἄλλα μαθήματα ἀπαιτοῦσαν πραγματική γνώση καί ὄχι ἀπομνημόνευση. Ἡ προετοιμασία τῶν ὑποψηφίων ἐκεῖνα τά χρόνια γινόταν στά φροντιστήρια ὅπως καί σήμερα. Βέβαια τότε οἱ ὑποψήφιοι γιά τά πανεπιστήμια ἦταν λίγοι σέ σχέση μέ τά σημερινά νούμερα καί ἐπομένως ὁ ὄγκος τῶν μαθητῶν οἱ ὅποιοι φοιτοῦσαν στά φροντιστήρια ἦταν πολύ μικρότερος, ἄλλωστε τότε, κατά κανόνα, ἔκαναν φροντιστήριο μόνο οἱ ὑποψήφιοι γιά τό πανεπιστήμιο, καί μάλιστα στίς δύο τελευταῖες τάξεις τοῦ ἐξατάξιου γυμνασίου.

Ὅπως γίνεται κατανοητό, ἡ προετοιμασία γιά τέτοιου εἴδους ἐξετάσεις ὅπως αὐτές πού προαναφέραμε ἀπαιτοῦσε ἕναν τελείως διαφορετικό τρόπο διδασκαλίας ἀπό τόν σημερινό. Οἱ φροντιστές τότε ἔπρεπε νά κατέχουν τό θέμα σέ βάθος, νά ἔχουν μέθοδο διδασκαλίας καί νά μεταδώσουν στά παιδιά πραγματική γνώση ὥστε νά μπορέσουν νά ἀντεπεξέλθουν στά τελείως «ἄγνωστα θέματα» τῶν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἀκριβῶς ἔτσι πρέπει νά εἶναι γενικά ἡ ἐκπαίδευση σέ ὅλες τίς τάξεις τοῦ σχολείου ἀπό τό δημοτικό ἕως καί τήν Τρίτη Λυκείου. Δηλαδή τό ἐνδιαφέρον πρέπει νά ἐπικεντρώνεται στή μετάδοση πραγματικῆς γνώσης καί ὄχι στήν ἀπομνημόνευση ἑτοιμῶν θεμάτων καί στήν ἀπομνημόνευση

ση ύποδειγμαίων ασκήσεων. Δυστυχώς, τό εκπαιδευτικό μας σύστημα αντί νά βελτιώνεται κατρακυλάει συνεχώς πρός τήν παταγαλία καί τήν δΐφην ἀριστεία, χωρίς νά ενδιαφέρεται καθόλου γιά τήν μετάδοση ουσιαστικῆς γνώσης. Ἡ τότε φροντιστηριακή ἐκπαίδευση πρέπει νά ἀποτελέσει ἀντικείμενο μελέτης ἀπό τούς ἐκπαιδευτικούς ἐρευνητές, μήπως καί κάποια στιγμή ἀκούσει κάποιον καί ἡ Πολιτεία. Ὅσο γιά τά φροντιστηριακά βιβλία ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, πρέπει κάποιος νά τά ἀνασύρει ἀπό τήν λήθη, νά μελετηθοῦν καί νά ἀνατυπωθοῦν, ἔστω καί γιά ὅσους ἔχουν τό πάθος τῆς πραγματικῆς ἐκπαίδευσης.

Οἱ φροντιστές δάσκαλοι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἀκριβώς ἐπειδή ἀσκοῦσαν αὐτοῦ τοῦ εἴδους τήν «πραγματική» ἐκπαίδευση, ἀναδεικνύονταν σέ πραγματικούς δασκάλους γιά τούς μαθητές τους. Ὁ πραγματικός «δάσκαλος» ἀσχολεῖται μέ τόν κάθε μαθητή του καί γίνεται μέντορας γιά τόν καθέναν ξεχωριστά. Πέρα ἀπό τήν μετάδοση γνώσεων ὁ δάσκαλος πρέπει νά ἀνιχνεύει καί νά ἀνακαλύπτει τίς τάσεις, τίς ἰκανότητες καί τίς δεξιότητες τοῦ κάθε μαθητῆ καί νά τόν συμβουλεύει βοηθώντας τον νά ἀνακαλύψει ποιόν κλάδο καί ποιό ἐπάγγελμα τοῦ ταιριάζει νά ἐπιλέξει. Τό ενδιαφέρον τοῦ δασκάλου γιά τόν κάθε μαθητή του πρέπει νά ἐπεκτείνεται καί πέραν τοῦ σχολείου σπίν κοινωνική οἰκογενειακή του κατάσταση καί νά παρεμβαίνει γιά τήν στήριξή του. Ἐπίσης, κάτι πού εἶναι πολύ σημαντικό γιά τήν ἐκπαίδευση ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, εἶναι ὅτι ὄλες οἱ συζητήσεις γιά ὅποιοδήποτε θέμα ἀπασχολοῦσε τόν κάθε μαθητή μέσα σπίν τάξη γινόταν μέ τόν ἴδιο τόν μαθητή, ὁ γονιός βρισκόταν πάντα σέ ἓνα δεύτερο ἐπίπεδο. Εἶναι ἀπαράδεκτο αὐτό πού συμβαίνει σήμερα, ὅπου γιά ὄλα ὅσα ἀφοροῦν τό παιδί καί τήν ἐκπαιδευσί του, τά διαπραγματεύονται μόνο οἱ γονεῖς καί οἱ μαθητές δέν βρίσκονται οὔτε στό παρασκήνιο!

Ὅλα αὐτά πού περιγράφω παραπάνω δέν εἶναι κάτι πού ἄκουσα, πού εἶδα ἢ πού μελέτησα. Ὅλοι οἱ μαθητές ἐκείνης τῆς ἐποχῆς τά ἔχουμε ζήσει. Ἐγώ μετά τήν 5η τάξη τοῦ ἑξατάξιου Γυμνασίου (Δευτέρα Λυκείου σήμερα) ἀποφάσισα, ἔτσι ἀπό ἄμους μου, καί τό ἀνακοίνωσα στους γονεῖς μου ὅτι θέλω νά δώσω Ἱατρική. Τήν ἀπόφαση τήν πῆρα γιατί ἦταν ἡ μόνη σχολή πού ἤθελε λιγότερα φροντιστήρια λόγω λιγότερων ἑξεταζομένων μαθημάτων. Τότε μαζευτήκαμε μιά ομάδα συμμαθητῶν καί συζητήσαμε σέ ποιό ἀπό τά γνωστά φροντιστήρια τῆς Λάρισας νά πάμε. Ἐπειδή ἡ Ἱατρική εἶχε τά μαθήματα τῆς Φυσικῆς καί Χημείας ἀποφασίσαμε νά πάμε στό φροντιστήριο τοῦ Βασίλη Φαρμάκη.

Πράγματι, ἀφοῦ μᾶς δέχτηκε, ξεκινήσαμε τά μαθήματα. Ἐνθουσιάστηκα ἀπό τό πρῶτο μάθημα, στό σχολεῖο τέτοια διδασκαλία δέν εἶχα ἀκούσει. Ἦταν ἓνα μάθημα μέ μέθοδο, μέ μεταδοτικότητα, μέ φιλοσοφικές προεκτάσεις, μέ γλα-

φυρή περιγραφή των επαγγελματιών που προκύπτουν από τό κάθε θέμα που παρουσιαζόταν. Μετά από περίπου δέκα μαθήματα, χωρίς να μου πει κουβέντα, ο άειμνηστος Βασίλης Φαρμάκης με έπεισε ότι μου ταιριάζει να γίνω Ήλεκτρολόγος Μηχανολόγος. Δέν τό μετάνιωσα ποτέ, αγάπησα τήν επιστήμη μου, τήν ύπηρετήσα και τί δίδαξα μέ τό ίδιο πάθος που μου μετέδωσε ο μέντοράς μου, ο Βασίλης Φαρμάκης. Άν ξεκινούσα σήμερα από τήν αρχή, πάλι τήν ίδια επιστήμη θά διάλεγα, και λυπάμαι που δέν έχω δύο ζωές για να τί συνεχίσω.

Στά μαθήματα του Βασίλη έμαθα να σκέφτομαι, να έχω μέθοδο, να έρευνώ, να μαθαίνω όχι να απομνημονεύω, και αυτό ήταν ένα ανεκτίμητο εφόδιο για τό πανεπιστήμιο και όλη μου τί ζωή. Στόν μέντορά μου οφείλω άκόμα και τήν επιτυχία μου στις εισαγωγικές εξετάσεις. Τότε οι Λαρισαίοι ύποψήφιοι έδιναν εξετάσεις στή Θεσσαλονίκη. Στά πρώτα τρία μαθήματα δέν έγγραφα καλά, ή απογοήτευσή μου ήταν τόσο μεγάλη, που τηλεφώνησα στόν πατέρα μου ότι εγκαταλείπω τίς εξετάσεις και γυρίζω στή Λάρισα. Τότε ήταν που δέχτηκα τηλεφώνω από τόν ύπεροχο αυτόν δάσκαλο και μέσα σε δέκα λεπτά όχι μόνο με έπεισε να συνεχίσω, αλλά με ενθάρρυνε και μου έδωσε τόσο δύναμη, που στά έπόμενα τρία μαθήματα πήγα καλά. Έτσι πέρασα και άρχισε να διαγράφεται ή ζωή που έζησα. Τό προσωπικό αυτό περιστατικό δέν είναι ή εξαίρεση, αλλά ο κανόνας όλων των Λαρισαίων, οι όποιοι μαθητεύσαμε στους πραγματικούς δασκάλους Λαρισαίους φροντιστές

Σέ όλη τήν Ελλάδα εκείνη τήν εποχή διέπρεψαν πολύ σημαντικοί και διάσημοι φροντιστές, πολλούς από τούς όποιους εμείς τούς γνωρίσαμε από τά βιβλία τους. Οι άνθρωποι αυτοί έμαθαν σε χιλιάδες επιστήμονες, που τώρα είναι στή δύση της καριέρας τους, να σκέφτονται και να αγαπήσουν τήν επιστήμη και τί δουλειά τους. Στήν Λάρισα είχαμε μεγάλους τέτοιους δασκάλους, οι όποιοι αγαπήθηκαν και οδήγησαν χιλιάδες Λαρισαίους σε μία επιτυχημένη επαγγελματική, έρευνητική ή ακαδημαϊκή σταδιοδρομία. Όνόματα θρυλικά για τίς εποχές εκείνες, οι όποιοι άφησαν ένα σημαντικό στίγμα στήν Λάρισα και είναι μέρος της ιστορίας της πόλης. Πολλοί από αυτούς τούς δασκάλους έχουν φύγει από τί ζωή και όσοι είναι εν ζωή –εύχομαι να ζήσουν πολλά χρόνια άκόμα–, ή λαρισινή εκπαίδευση έχει ανάγκη από τόν ίσκιό τους. Θά τολμίσω να αναφέρω κάποια απ' αυτά τά όνόματα, αν και είμαι σίγουρος ότι ξεχνάω πολλούς. Παρακαλώ να με συγχωρήσουν. Κυρίως γνωρίζω τούς δασκάλους των θετικών μαθημάτων.

Τά όνόματα αυτά στή Λάρισα ήταν κάτι σαν «σήμα κατατεθέν». Πολλές φορές οι φροντιστές αυτοί συνεργάζονταν ανάλογα με τά μαθήματα που έκα-

ναν και έτσι τα ονόματά τους κυκλοφορούσαν σαν ζευγάρια. Αναφέρω λοιπόν: Μενέλαος Καρυώτης και Σπύρος Μπαρμπούτης σε Μαθηματικά και Φυσική αντίστοιχα. Όλοι οι μαθητές τους θυμούνται τό κοφτερό μαθηματικό μυαλό και τό καυστικό χιούμορ του Καρυώτη και τίν παιδαγωγική ευγένεια του Μπαρμπούτη. Ό γλυκύτετος και πάντα ενεργός πολίτης Άλέκος Παπαδημητρίου στή Φυσική και ό Γιώργος Λιόκος στή Χημεία. Μέχρι σήμερα μετά από 50 χρόνια οι μαθητές του Λιόκου θυμούνται τόν πίνακα τών περιοδικών στοιχείων και πολλούς χημικούς τύπους, λόγω μιās δικής του προσωπικής μεθόδου μέ τίν όποια δίδασκε. Οι μαθηματικοί Βασίλης Κούνας και Μίνως Χαζάν, οι όποιοι άφησαν εποχή μέ κάποιες μοναδικές ασκήσεις πού δίδασκαν. Τό δίδυμο Κόκκινος στή Φυσική και Άγγελουσόπουλος στά Μαθηματικά. Στά θέματα τής Έκθεσης θρυλικά ονόματα είναι ό Κώστας Τσιάρας και ό Άλέξης Μπατζανούλης, πού έμαθαν σε χιλιάδες Λαρισαίους πώς νά γράφουν, αλλά και –πιό σημαντικό– πώς νά αγαπούν τό διάβασμα.

Σίγουρα έχω ξεχάσει αρκετούς Λαρισαίους δασκάλους τής θρυλικής αυτής εποχής για τίν φροντιστηριακή εκπαίδευση. Άς γίνει αυτό τό άρθρο ή αρχή μιās προσπάθειας νά καταγράψουμε τά ονόματα όλων τών δασκάλων-φροντιστών αυτής τής εποχής. Και ίσως κάποιοι νέοι έρευνητές νά σκύψουν για νά καταγράψουν και νά αξιολογήσουν τό έργο τους. Τούς τό οφείλουμε έμεις οι μαθητές τους, τό χρωστάμε στήν ιστορία τής πόλης και στήν ιστορία τής εκπαίδευσης στήν πόλη. Πρέπει νά τιμήσουμε αυτούς τούς δασκάλους για τό σπουδαίο έργο τους. Πρέπει επίσης ή νέα γενιά εκπαιδευτικών και έρευνητών νά σκύψει μέ προσοχή και νά μελετήσει τίν φροντιστηριακή εκπαίδευση εκείνης τής εποχής γιατί είναι μιá από τίς σπάνιες καλές εκπαιδευτικές πρακτικές στήν Έλλάδα... και άς ήταν ιδιωτική!